

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ

ELAZIĞ KAMPÜS HAPİSHANELERİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU

24 AĞUSTOS 2023

İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ HAPİSHANELER KOMİSYONU

İÇİNDEKİLER

- KONU
- HEYETİN OLUŞUMU VE AMAÇ
- HAK İHLALLERİ BAŞVURULARI VE GÖRÜŞMELER
- HEYETİN FAALİYETLERİ VE MAHPUSLARIN BEYANLARI
- TESPİTLER
- ÖNERİLER

KONU

Şubemize, Elazığ 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishaneleri ile Elazığ T Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan mahpuslar ile aileleri tarafından değişik zamanlarda mahpusların yaşamış olduğu hak ihlalleri ile ilgili başvurular yapılmıştır. Aynı zamanda Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanede, bazı mahpusların başkaca mahpuslar tarafından yaralandığı ve rehin alındığı ile ilgili haberlerin kamuoyuna yansması üzerine; şubemiz Hapishane Komisyonu tarafından ilgili hapishanelere 18 Ağustos 2023 tarihinde ziyaretler gerçekleştirilmiştir. İlgili hapishanelerde bulunan tutuklu ve hükümlüler ile gerçekleştirilen görüşmelerde birçok kategorik konuda insan hakları ihlallerinin yaşandığı ifade edilmiştir. Şubemiz Hapishane komisyonu hak ihlalleri iddialarına inceleme ile tespit çalışmalarında bulunmuştur. Ayrıca oluşturulan heyetimiz söz konusu iddialar ile ilgili Elazığ Cumhuriyet Başsavcılığından randevu talep etmiş; ancak başsavcılık tarafından program yoğunluğu ve adli tatil gerekçeleri ileri sürülerek tarafımıza bu aşamada randevu verilmemiştir.

HEYETİN OLUŞUMU VE AMAÇ

Elazığ 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishaneleri ile Elazığ T Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan tutuklu ve hükümlüler ile yakınları tarafından şubemize başvurularda bulunarak, ilgili hapishanelerde yaşanan hak ihlalleri ile ilgili şubemiz bilgilendirilmiştir. Ayrıca Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanede tutulan bazı mahpusların başkaca mahpuslar tarafından yaralandığı ve rehin alındığı ile ilgili gerek mahpusların aileleri tarafından yapılan başvurular gerekse de bazı basın yayın organlarında bu konuya ilişkin iddialar kamuoyuna yansmıştır. Başvurularda yer alan ve basına yansıyan iddiaların vahamet arz etmesi nedeniyle söz konusu hapishanelerde bulunan mahpuslar ziyaret edilerek, şikâyet konusu iddialara ilişkin inceleme ve tespit çalışmalarında bulunmak amacıyla bir heyet oluşturma kararı alınmıştır.

Heyetimizde;

Şube YK Başkanı Av. Ercan YILMAZ

Şube YK Üyesi Av. Jiyan ORMANLI

Şube YK Üyesi Av. Ali İhsan DEMİRTAŞ

Şube YK Üyesi Av. Yusuf ERDOĞAN yer almıştır.

HAK İHLALİ BAŞVURULARI VE MAHPUS BEYANLARI

Raporlama konusu hapishanelerde yaşanan hak ihlali iddiaları ile ilgili mahpuslar ve mahpus yakınları tarafından şubemize yapılan başvurular ile basında yer alan haberler şu şekildedir;

Başvuru tarihi itibarıyla Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda tutulan M.Y.'nin babası C.H.Y'nin, derneğimize 09.08.2023 tarihinde mail yoluyla yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Oğlum M.Y., KHK’li askerdir. Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde tekli odalarda tutulmaktaydı. Bize 8 Ağustos’ta telefon yolu ile verdiği bilgiye göre sabaha karşı saat 03.00 civarında 2 adli

mahpus 7 odaya girmiş ve oğlumla birlikte en az 8 kişiyi ellerindekileriyle millemişler. Ve biz derin devletiz diye bağırılmışlar. Kendisinin karın boşluğuna denk geldiği için hafif yaralanmış, hastaneye götürülmüş, aşı ve pansuman yapılarak hapishaneye geri getirilmiş. Kendisi dışında yaralananların kanlar içinde olduğunu görmüş ancak onların durumlarının tam olarak nasıl olduğunu bilmiyor. Ben bu olay sonrasında cezaevi müdürüyle konuştuğumda cezaevi müdürü şahsıma, koğuş kapılarını açık bıraktığını söyledi. Ve bizim de ihmalemiz var diye bir söz söyledi. Asker olanlar dışında içlerinde PKK davasından yargılanan mahpuslar olduğunu da belirtti. Oğlum cezaevi müdürü ile görüştü, odasını değiştirdiler. Güvenlik tedbirlerinin de arttıracaklarını söylemişler. Oğlumun can güvenliğinden endişeliyiz. Avukat gönderilmesini ve durumun takip edilmesini talep ediyoruz.”

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda tutulan M.Ö.’in annesi N.Ö.’in derneğimize 10.08.2023 tarihinde bizzat yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Oğlum M.Ö., yaklaşık 11 yıldır cezaevindedir. Değişik cezaevlerinde kaldıktan sonra en son Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Cezaevine nakil oldu. İletişimi sadece telefon ile sağlamaktadır. İmkan oldukça görüşe gitmekteyiz. Diğer oğlum, oğlumu ziyarete giderken cezaevinde kalan oğlum M.’nin sekerek yürüdüğünü fark etti. Nedenini sorunca 07.08.2023 tarihinde sabaha karşı saat 03.00 gibi odasına kimliği belirsiz kişilerin girip onu darp ettiğini, kafasına vurduklarını, bacağına şiş batırdıklarını belirtti. Ona ölümcül darbeler vurduktan sonra kapıyı üzerine kilitlediklerini söyledi. Şu anda durumunu bilmiyoruz. Oğlumun can güvenliğinden endişe duyuyoruz. Bu nedenle derneğinizden hukuki destek istiyoruz. Ayrıca yapan kişilerden şikayetçi olduğumuzu belirtmek istiyoruz.”

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda tutulan S.G.’nin kuzeni Y.Y.’nin derneğimize 10.08.2023 tarihinde bizzat yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Geçtiğimiz günlerde kuzenimin bulunduğu yerde koğuş kapılarının açılıp içeriye adli mahkûmların girip saldırı, darp ve küfür edildiği söylendi. Bu uzun süre devam ediyor. 7 yaralının olduğu söylendi. Kuzenim telefonda bunları söyledikten sonra telefon kapandı. Şu ana kadar herhangi bir haber alamadık. Endişe ediyoruz, durumu hakkında bizlere yardımcı olmanızı talep ediyorum.”

08/08/2023 tarihinde bazı basın organlarında yer alan haberlerden edinilen bilgilere göre; “Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi’nde 7 Ağustos 2023 tarihinde saat 03.00 sıralarında 2 adli mahpus diğer koşullara girerek ellerindeki miller ile 7 mahpusu yaralamıştır. Yaralamayı gerçekleştiren adli mahpusların “biz derin devletiz, yukarıdan söz aldık, kimse bize dokunmayacak” söylemlerinde bulunduğu öğrenilmiştir.”

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda tutulan M.Ö ile gerçekleştirilen görüşmede özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus M.Ö. Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde E-17 nolu koğuştaki kaldığını ifade etmiştir. M.Ö. 08.08.2023 tarihinde koğuştaki uyurken gece saat 03.00 sıralarında bağırışma ve kapı gürültü sesleri duyduğunu ifade etmiştir. Mahpus, kaldığı hapishanede daha önce pek çok kez bu tür sesler duyulduğu için pek ciddiye almadığını belirtmiştir. M.Ö. kaldığı koğuşun hemen

yanında bulunan E-16 nolu koğuşun kapısı açılınca tedirgin olup kalktığını; E-16 nolu koğuşta Ş. isimli mahpus kaldığını; E-16 nolu koğuştan küfür, bağırma ve arbede sesleri gelince tedirgin bir şekilde kapının arkasında beklediğini aktarmıştır. Daha sonra M.Ö. bulunduğu E-16 nolu koğuşun kapısının anahtar ile açıldığını, kapı açılınca karşısında sonradan isminin G. olduğunu öğrendiği orta yaşlı, hafif kır saçlı, 175 boylarında, orta kilolu ve tıraşlı bir sivil gördüğünü; ilk etapta bu kişiyi memur sandığını belirtmiştir. Mahpus M.Ö. bu kişinin elinde sivri bir cisim olduğunu görünce bulunduğu koğuştan dışarı çıkmadığını ancak bu kişinin ısrarla koğuştan dışarı çıkmasını istediğini söylemiştir. M.Ö. bu sırada odaya ismini daha sonradan F. olduğunu öğrendiği hafif sarışın, sakallı, tahminen 30-35 yaşlarında bir kişinin daha girdiğini belirtmiştir. M.Ö., bu kişinin odaya girer girmez diğer şahısla birlikte kendisine küfrettiğini ve ellerindeki kesici-delici aletlerle kendisine saldırıldığını ifade etmiştir. M.Ö., kollarıyla kendisini savunmaya çalıştığını ancak kafasına kapı kolu olduğunu düşündüğü bir aletle vurulunca tökezleyip yere düştüğünü belirtmiştir. M.Ö. yere düştükten sonra dövmeyle devam edildiğini; failler tarafından baldırına sivri bir cisim batırıldığını aktarmıştır.

M.Ö. saldırıyı gerçekleştiren faillerin, bulunduğu koğuştan çıkarak yan tarafında bulunan E-18 nolu koğuşa geçmek istediklerini ancak bu koğuşta tutulan C.O. isimli mahpusun, koğuşunda bulunan masayı kapının arkasına koyduğu için faillerin bu koğuştan içeri giremediklerini söylemiştir. M.Ö., içeri giremeyen faillerin C.O.'ya tehdit ve hakaretlerde bulunduğunu gördüğünü belirtmiştir. M.Ö.'nün aktardığına göre söz konusu olayla ilgili yürütülen suç soruşturması ve disiplin soruşturmasında C.O.'nun mağdur veya tanık olarak hiçbir sıfatla beyanlarına başvurulmamıştır. C.O.'nun söz konusu olayla ilgili tanık olarak dinlenmek istenildiğini aktarmıştır.

M.Ö.'nün aktardığına göre failler daha sonra E-19 nolu koğuşun kapısına giderek, bu koğuşta tutulan Y. isimli mahpusa **“Sen adli mahpusun diye sana karışmıyoruz.”** demiştir. Aynı şekilde M.Ö.'nün aktardığına göre E-21 ve E-23 nolu koğuşta bulunan kişilere de adli mahpus olduğu için **“Sen adli mahpusun diye sana da karışmıyoruz.”** demişlerdir. Hatta M.Ö.'nün aktardığına göre failler, E-23 nolu koğuşta bulunan mahpusu bırakıp mahpustan kendilerine çay yapmalarını istemiş; oturup çay içmişlerdir.

M.Ö.'nün aktardığına göre failler daha sonra E-20 nolu koğuşun kapısını açarak bu koğuşta kalan M. isimli mahpusa saldırmışlardır. Elllerinde bulunan kesici-delici aletlerle M.'yi karın bölgesinden ağır bir şekilde yaralamışlardır.

M.Ö.'nün aktardığına göre E-12 nolu koğuşta bulunan H. isimli mahpus ciddi bir şekilde darp edilerek yaralanmıştır. H. isimli mahpus M.Ö.'nün aktardığına göre, Ömer HALİSDEMİR'in öldürülmesinden dolayı hükümlü bulunmaktadır. M.Ö., “Failler H.'yi öldüreceklerdi, hatta rehin almışlar, bu rehin alma durumu sabaha kadar devam etmiştir” diye aktarmıştır.

M.Ö.'nün aktardığına göre failler, yaralanan mahpusları 30-45 dakika arasında koğuşlarda tutmuşlardır. M.Ö. bu rehin alma olayı sırasında infaz koruma memurlarının koridorda beklediğini ifade etmiştir. M.Ö.'nün aktardığına göre E-16 nolu koğuşta bulunan Ş. isimli mahpus hastaneye götürülmeyi talep etmiş ancak gardiyanlar mahpusu tekrar koğuşa

koymuştur. M.Ö.'nün aktardığına göre infaz koruma memurları ana koridorda beklerken G. isimli fail elinde kapı kolu ve kesici-delici aletlerle ” **Biz PKK'lileri ve Fetö'cülerini böyle yaparız**” diyerek mahpuslara sinkaflı küfürler etmiş ve tehditte bulunmuştur. M.Ö. saldırıyı gerçekleştiren mahpusların gardiyanlara “**Siz resmi devletsiniz, biz derin devletiz. Yukarıdan söz aldık bize kimse dokunmayacak, bize bir şey olmayacak**” şeklinde ifadeler kullanmıştır.

M.Ö., saldırıyı gerçekleştiren mahpusların bir süre geçtikten sonra o gece nöbetçi olan müdüre dalga geçmesine “**arka bahçeden bunları alabilirken neden almadınız. Hastaneye götürebilirdiniz**” demiştir. M.Ö.'nün aktardığına göre bundan sonra kapılar açılmış, sadece yaralı mahpuslar alınmıştır. M.Ö. cezaevi idaresinin faillere müdahale etmeye dönük herhangi bir girişimi olmadığını aktarmıştır.

M.Ö., yaralı mahpuslar çıkarıldıktan sonra derhal hastaneye götürülmek yerine mahkum kabul kısmında yaklaşık yarım saat boyunca bekletildiklerini ifade etmiştir. Bu sürenin sonunda mahpuslar, tek kişilik kabini olan, küçük ve sıkışık bir ringe bindirilmiş, yaklaşık bir yarım saat daha ringde bekletilmişlerdir. Mahpusların hastaneye sevk için ambulans çağrılmamış, kötü koşullarda ring aracı ile kampüs hastanesine götürülmüşlerdir.

M.Ö.'nün aktardığına göre olaydan bir gün sonra (09.08.2023) cumhuriyet savcılığınca SEGBİS vasıtası ile ifadesi alınmıştır.

M.Ö., 16.08.2023 tarihinde saat 19.00'da Ceza ve Tevkifevleri Müdürlüğünden iki müfettişin olayla ilgili beyanlarını aldığını belirtmiştir. Mahpusun aktarımlarına göre müfettişler özellikle faillerin yardım alıp almadıkları konusu üzerinde durmuşlardır. İfade alma işlemi bittikten sonra müfettişler ifade evrakında isimlerinin bulunduğu yeri kapatarak mahpusa imzalatmışlardır. Mahpus imza attıktan sonra farklı bir şey yazılıp yazılmadığı konusunda kaygılanıp ifade evrakını görmek istemiş ancak müfettişler ifadesinin aynen yazıldığını, endişe edilecek bir şey olmadığını beyan etmiştir.

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanede tutulan ve yukarıda M.Ö.'nün ayrıntılı olarak aktardığı saldırı girişiminde yaralandığı belirtilen mahpus M.Y. ile görüşülmek istenmiş ancak mahpusun başka hapishaneye sevk edildiği bilgisi idarece tarafımıza aktarılmıştır.

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanede tutulan Y.Y. ile gerçekleştirilen görüşmede özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus Y.Y. 8 yıldır hapishanede bulunduğunu, 6-7 Ağustos 2023 tarihinde saat 03.00 sıralarında birçok ses duyduklarını; hapishanede bazı adli mahpusların koşullardan içeri girerek başka mahpusları yaraladıklarını, ancak bu faillerin kendi odasına giremediğini ifade etmiştir. Mahpus, bu saldırıyı gerçekleştiren faillerin “ **biz derin devletiz, biz bunu devlet adına yaptık**” dediklerini duyduğunu; olaylardan sonra savcılığa dilekçe verdiğini belirtmiştir. Mahpus ayrıca bu hapishanede kaldığı sürede birçok başka hak ihlalleri ile de karşı karşıya kaldıklarını, kitap kotası, bazı gazeteler dışında gazetelerin kendilerine verilmediğini, resim ve saz kursu gibi kursların olmadığını belirtmiştir.”

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanede tutulan S.A. ile gerçekleştirilen görüşmede özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Mahpus, 17 yıldır Türkiye’nin çeşitli hapishanelerinde kaldığını şu anda Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu belirtmiştir. Mahpus, infaz süresinin 8 Mayıs 2023 tarihinde bitmesine rağmen İdari Gözlem Kurulu Kararı ile infazının 6 ay süreyle uzatıldığını belirtmiştir. Mahpus, bu karara itiraz ettiğini aktarmıştır. Mahpus, sohbet haklarının ayda 2 defa 1,5 saat 1,5 saat olacak şekilde gerçekleştirildiğini, yine spor yapma haklarının ayda 3 defa 1 saat 1 saat 1 saat olacak şekilde kullandırıldığını belirtmiştir. Mahpus, bu sürelerin uzatılması için talepte bulunduklarını ancak idarece kabul edilmediğini belirtmiştir. Mahpus, hastane sevklerinin eskiden 1 hafta 10 günde olduğunu ancak şu anda 40 günde ancak hastanelere sevklerinin gerçekleştirildiğini aktarmıştır. Mahpusa 7 Ağustos 2023 tarihinde hapishanede gerçekleştirilen olaya ilişkin görgüsünün olup olmadığı sorulmuş ancak bu konuda bir görgüsü olmadığını belirtmiştir. Mahpus, saldırı olayını duyduğunu ancak ayrıntılara hakim olmadığını; gerçekleştirilen saldırı ile ilgili endişeli olduklarını belirtmiştir. Gerçekleştirilen bu olaylardan sonra kapı kilitlerinin gardiyanlarca gece saatlerinde kilitlenmeye başlandığını aktarmıştır.”

Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanede tutulan C.G. ile gerçekleştirilen görüşmede özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “ Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulan C.G. ile gerçekleştirilen görüşmede; mahpus, Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 7 Ağustos 2023 tarihinde gerçekleştirilen ve birçok mahpusun yaralanmasına neden olan olayla ilgili kaygılı olduğunu; birçok başka suçtan tutuklu ve hükümlünün aynı koridorda kaldığını aktarmıştır. Mahpus, bazı gardiyanların adli mahpuslara müsamaha göstermesinin bu tür olayların yaşanmasına neden olabileceğini belirtmiştir. Mahpus, bu tür olayların yaşanmaması için aynı suçtan hapishanede bulunan tutuklu ve hükümlülerin aynı koridorda diğer suç gruplarından hapishanede bulunanların ise farklı koridorlardaki odalarda barındırılmaları gerektiğini ifade etmiştir. Mahpus, revire veya telefona çıkarılırken farklı suç gruplarından kişilerin birçok defa karşılaştıklarını ve bu durumun güvenlik zafiyeti oluşturabileceğini söylemiştir. Mahpus, yaşanan saldırı olayından sonra idare ile görüşerek bu görüşlerini aktardıklarını ancak idare tarafından “bakanlık genelgesi var” denilerek taleplerinin yerine getirilmediğini belirtmiştir. Mahpus, cezaevi idarelerinin birçok yetkiye sahip olduğunu ancak bu taleplerinin kabul edilmemesinin gelecekte ciddi güvenlik sorunlarına yol açabileceğini aktarmıştır. Mahpus, cezaevi savcısıyla da yaşanan olayın ardından görüşme talep ettiklerini ancak herhangi bir dönüşün olmadığını; İHD’nin bu konuyla ilgilenmesi gerektiğini belirtmiştir. Mahpus bulunduğu cezaevinde birçok başka sorunun olduğunu; bunların başında spor, sohbet ve diğer etkinliklerin saat olarak çok sınırlı olduğunu ifade etmiştir. Mahpus, hapishanede çıkan yemeklerin besin değerinin çok düşük olduğunu; yemeklerin az verildiğini aktarmıştır. Mahpus, kantinde satılan ürünlerin fiyatlarının fahiş olduğunu sürekli olarak günlük ve haftalık fiyat artışlarının olduğunu söylemiştir. Mahpus, bulunduğu hapishanede birçok mahpus hakkında idari ve gözlem kurullarının keyfi bir şekilde mahpusların infazlarını uzattığını; hukuki olmayan sorularla tahliyelerin engellendiğini ifade etmiştir.”

Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanede tutulan F.Ş. ile gerçekleştirilen görüşmede özetle şu beyanlarda bulunmuştur ; “Mahpus Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli

Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaşanan olayda yer alan faillerden birinin daha önce 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu; bu kişiyle birlikte ortak alana çıkarıldıklarını belirtmiştir. Mahpus, daha sonra bu kişinin 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishaneye gönderildiğini ve bu olayı gerçekleştirdiğini duyduklarını belirtmiştir. Mahpus, bulunduğu cezaevinde yaşanan diğer sorunlara ilişkin olarak da; içme sularını kantinden aldıklarını, ancak artan fiyatlar dolayısıyla birçok mahpusun içme suyunu dahi kantinden alamadığını aktarmıştır. Mahpus, idarece kendilerine getirilen yemeklerin besin değerlerinin düşük olduğunu ve yemeklerin az geldiğini söylemiştir. Mahpus, infaz koruma memurlarının özellikle koğuş aramaları sırasında kışkırtıcı hareketleri olduğunu belirtmiştir. Özellikle koğuş aramaları sırasında eşyaların dağıtıldığını ifade etmiştir. Mahpus, bulunduğu hapishanede keyfi gerekçelerle birçok mahpusun infazının idari ve gözlem kurulu kararları ile uzatıldığını belirtmiştir.”

Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulan L.G. ve H.A.U. ile gerçekleştirilen görüşmede özetle şu beyanlarda bulunulmuştur; “Mahpuslar bulundukları hapishanede 900’e yakın mahpusun bulunduğunu yine bulundukları hapishanede adli suç tiplerinden erkek mahpusların barındırıldığını belirtmişlerdir. Mahpuslar hapishanedeki sayının fazla olması nedeniyle hastane sevklerinin geciktirildiğini aktarmışlardır. Mahpuslar havalandırma olarak adlandırdıkları alanın üst tarafının tellerden oluşan mazgallarla kapatıldığını; bu durumun özellikle sıcak havalarda kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Mahpuslar idareden talep etmelerine rağmen bulundukları odalara klimaların verilmediğini sadece vantilatör verildiğini ancak vantilatörlerin kabloların kısa olması nedeniyle soğutma işlevini yerine getiremediğini söylemişlerdir. Mahpuslar bulundukları hapishanede tutulan bazı mahpusların infazlarının idare ve gözlem kurulu kararı ile keyfi bir şekilde uzatıldığını ve bu infaz uzatma kararına karşı gerçekleştirilen itirazların da reddedildiğini aktarmışlardır. Görüşülen bazı mahpuslar hapishanede yaşanan hak ihlallerine ilişkin savcılıklara suç duyurusunda bulunduklarını ancak savcılık tarafından bu başvurular ile ilgili kendilerine herhangi bir dönüşün olmadığını belirtmişlerdir.”

TESPİTLER

Heyetimiz tarafından Elazığ 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmeler neticesinde mahpus beyanlarına dayanılarak şu tespitlerde bulunulmuştur;

- 1) Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde; 7 Ağustos 2023 saat 03.00 sıralarında 2 adli mahpus tarafından TMK kapsamındaki dosyalardan tutuklu ve hükümlü olarak bulunan diğer mahpusların odalarına girilerek yaralama, alıkonulma, tehdit ve hakaret fiilleri gerçekleştirilmiştir.

Mağdurlar ve olaya tanık olan mahpusların beyanlarının tutarlı olması ile oluşan kanaate göre; olayın faillerinin, infaz koruma memurları tarafından kullanılan/muhafaza edilen kapı kolları ile saldırıya maruz bırakılan

mahpusların kaldığı odaların kapılarını açtıkları, bu süre içerisinde herhangi bir şekilde hapishanede mahpusların güvenliğinden sorumlu personeller tarafından engellenmedikleri; bu durumun hapishane içerisinde mahpusların can güvenliğinin olmadığı ve genel olarak güvenlik zafiyetinin olduğunu göstermektedir.

- 2) Yine söz konusu saldırı olayının üzerinden uzun bir süre geçmesine rağmen ilgili kurumlar ile soruşturmayı yürüten makamlar tarafından kamuoyunu bilgilendirici ve mahpuslar ile ailelerin kaygılarını giderici bir açıklama yapılmadığı tespit edilmiştir.
- 3) Mahpusların saldırı olayı sonrası anlatımları dikkate alındığında; saldırı sonrası yaralama ve diğer fiillerin gerçekleştirilmesi akabinde hastaneye sevklerinin geciktirildiği ve hastane sevklerinin ambulans yerine ring araçları ile gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.
- 4) Saldırı ve diğer fiillerin gerçekleştirilmesinden sonra ilgili hapishanede adli ve idari soruşturma başlatıldığı, yaşanan olayın mağduru olan mahpusların bir kısmının başka hapishanelere sevk edildikleri tespit edilmiştir.
- 5) Olayın faillerinin başka bir hapishaneye sevk edilip edilmedikleri veya başka bir yerde tutulduklarına dair mahpuslara bilgi verilmediği de heyetimizce tespit edilmiştir.

Ayrıca heyetimiz tarafından mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde bulundukları hapishanede birçok hak ihlali kategorisinde şikâyetler de tarafımıza iletilmiştir. Bunlar;

- 6) İdari Gözlem ve Sınıflandırma Merkezi'nin kararları ile infaz süresini uzatma uygulamalarının yoğun bir şekilde devam ettiği; bu kararlara ilişkin infaz hâkimlikleri ve ağır ceza mahkemelerine yapılan başvuruların gerekçesiz bir şekilde ret edildiği tespit edilmiştir.
- 7) Mahpuslarla yapılan görüşmelerde mahpusların sosyal aktivite hakkının süre bakımından sınırlandırıldığı; belli yayınlar dışında kitap. Gazete ve dergi gibi basılı yayınlara erişimlerinin Anayasa mahkemesi ve AİHM'nin mahpuslar lehine vermiş olduğu kararlara rağmen engellendiği tespit edilmiştir.
- 8) Mahpusların özellikle dış tedavileri ile ilgili hastane sevklerinin geciktirildiği, hapishane idaresi tarafından mahpuslara verilen yemeklerin besin değerinin düşük olduğu ve kantinde satılan ürünlerin hapishane dışındaki fiyatlar ile kıyaslandığında daha yüksek olduğu heyetimizce tespit edilmiştir.

- 9) Hapishane idareleri tarafından sık sık koğuş araması adı altında mahpusların bulunduğu alanlara girildiği ve oda aramalarının özel hayata saygı ilkesine aykırı bir şekilde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.
- 10) Mahpusların hapishanede yaşadıkları ihlal iddiaları ile ilgili savcılıklar ve resmi kurumlara yapmış oldukları başvurulara cevap verilmediği; bu durumun mahkemeye erişim ve bilgi edinme hakkının ihlalinin oluşturduğu heyetimizce tespit edilmiştir.
- 11) TMK kapsamında tutuklu yargılanan veya hükümlü statüsünde olan kadın mahpusların Elazığ Kampüs Hapishanesinde bulunan ve farklı suç tiplerinden yargılanan erkek mahpusların yoğunluklu tutulduğu T Tipi hapishanede tutuldukları, bu durumun kadın mahpuslar açısından güvenli olmayan bir hapishane ortamı yarattığı heyetimizce tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Mahpuslar ve yakınları tarafından derneğimize yapılan başvurular gerekse de heyetimizin son olarak Elazığ 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishaneleri ile Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan tutuklu ve hükümler ile görüşmeleri sonucu tespit ettiği verilere dayanılarak aşağıdaki önerileri kamuoyu ile paylaşıyoruz;

- 1) Derneğimiz tarafından Elazığ Kampüs Hapishanesinde gerçekleştirilen ziyaretler sonucu edindiğimiz kanaate göre; Türkiye'deki infaz rejimi mevzuatı ile politikaları insan onuruna uygun olmayan birçok uygulamaya neden olmaktadır. Mahpusların insan onuruna yaraşır, güvenliklerini esas alan ve ayrımsız bir şekilde infazlarını bitirmeleri için Türkiye'deki mevcut infaz rejiminin mahpuslar lehine revize edilmesi gerekmektedir.

Raporumuz konusu Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesinde; 7 Ağustos 2023 tarihinde gerçekleşen ve birçok mahpusun yaralanmasına neden olan olayla ilgili olarak, etkin bir soruşturmanın yürütülmesi ile öncelikle mağdur mahpuslar ve kamuoyuna tatmin edici açıklamaların yapılması gerekmektedir.

Olayın üzerinden uzun bir süre geçmesine rağmen kamuoyuna hiçbir açıklama yapılmaması; diğer hapishanelerde tutulan mahpuslar ile ailelerini de tedirgin etmektedir. İvedi bir şekilde ilgili hapishanede meydana gelen saldırı ve diğer fiillere ilişkin kamuoyu ve ilgililer bilgilendirilmelidir.

Olayda şüpheli olarak yer alan mahpuslar ile olayın gerçekleşmesinde kastı veya ihmali olan kamu görevlilerinin tespit edilerek haklarında etkin bir soruşturma yürütülmesi gerekmektedir.

- 2) Farklı suç tiplerinden mahpusların aynı hapisane içerisinde veya aynı koridorda bulunan odalarda tutulmaları güvenlik açısından risk oluşturmakta; idarelerin bu konuda gerekli düzenlemeleri yaparak bu uygulamaya son vermesi gerekmektedir.
- 3) Bilindiği üzere suç duyurusu niteliğinde olan mahpus başvuruları ile ilgili mahpuslara veya yakınlarına ivedi bir şekilde dönüş sağlanarak gerçekleştirilen işlemlere dair bilgi verilmelidir.
- 4) Özellikle İdari Gözlem ve Sınıflandırma Merkezi tarafından mahpusların “iyi halli” olup olmadıkları yönünde hazırlanan raporlarının genellikle hukuki dayanaktan yoksun; soyut gerekçelere dayandırıldığı derneğimiz tarafından birçok kez tespit edilen hususlardan olup; bu nedenle birçok mahpusun infazının belli bir kısmını hapisanede geçirdikten sonra denetimli serbestlik hakkından yararlanması gerekirken infazlarının uzatıldığı (yakıldığı), ayrıca mahpuslar hakkında düzenlenen iyi halli olmama değerlendirmesi nedeniyle başka hapisaneye sevk taleplerinin yerine getirilmediği görülmektedir. Bu hususta idari gözlem ve sınıflandırma merkezinin yeniden yapılandırılarak; objektif kriterlere göre karar vermesi gerekmektedir.
- 5) Bazı gazetelerin hapisane idaresi tarafından mahpuslara verilmediği tarafımıza aktarılan sorunlardandır. Son dönemlerde gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından benzer konulara hakkında verilen ihlal kararlarına dikkate alındığında; mahpusların bilgi edinme hakları dikkate alınarak talep ettikleri gazete ve dergilerin; yasal engellemeler ile sübjektif yorumlamalarla kendilerine verilmemesi uygulamasından vazgeçilmelidir.
- 6) Mahpuslar, savcılıklara suç duyurusu niteliğinde gerçekleştirdikleri başvurular ile ilgili herhangi bir dönüş olmadığından şikâyet etmektedir. Mahpusların savcılıklara ve diğer kamu kurumlarına gönderdikleri şikâyet dilekçeleri ve diğer başvurular ile ilgili ivedi bir şekilde dönüş sağlanmalıdır.

**İNSAN HAKLARI DERNEĞİ DİYARBAKIR ŞUBESİ
HAPİSHANELER KOMİSYONU**